

Háy János

KARÁCSONY

Reménytelenül szerelmes vagyok a reménytelen szerelembe, ami miattam reménytelen, mert én nem tudok szeretni senkit. Persze ebben ludas az egész családom, akik ahelyett, hogy szerettek volna, dolgoztattak a földeken. Kukoricatöveket szerettek helyettem, és azt mondták, ha ezek a kukoricatövek kisarjadnak, és lesz rajtuk cső, akkor abból annyi pénz lesz, amennyi szem van azon a csövön. Persze csak áttételesen, mert a szemeket megeszik a malacok, meghíznak, az egyiket eladjuk, a másikat meg levágjuk. Amíg a másiknak a húsából élünk, addig az egyiknek a bevételéből takarékoskodunk, és vetünk még kukoricát, akkor már többet, és abból több malacot lehet eladni és levágni, és a végén ott van egy hatalmas összeg és rengeteg hús, azt nevezhetjük boldogságnak, és akkor boldogok leszünk, mert mindenki, van egy ilyen szám is, hogy minden ember boldog akar lenni, de pénz nélkül nem lehet.

A mi életünk majd egyszer meg fog történni, csak arra előtte fel kell készülni, hogy megtörténhessen. És nem gondolt senki arra, hogy a mi életünk történése épp a felkészülés a lehetséges életre, ami persze nem lehetséges, mert nincs olyan, hogy majd, csak olyan van, hogy most, a majd lehet egy betegség, egy halál, mint nem sokkal később ez valakivel meg is történik a családból.

Már sejteni lehet, hogy kivel.

Én elmegyek a szerelem városába, ami nem Párizs, mert a szerelem városa azoknak Párizs, akik ott találják meg a szerelmet, másoknak Velence, mert ők ott találják meg, de lehet Gárdony is, vagy London, bár az utóbbiról nehéz elképzelni. Londonban kukoricakereskedők laknak, akik kizsigerelik a beutazó kukoricatermelőket, nekik szinte lehetetlen megtalálni a szerelmet, mert nem is keresik. Ők csak azt keresik, amit apa keresett, és a nyomában az egész család.

Az apa családja tényleg kereső volt, és napnyugtával megdicsérték a napot, hogy ma is kerestünk. Ezért akartam régész lenni, de ez csak akkor jutott eszembe, amikor már nem lehettem régész, hiszen a gimnáziumi jegye-

im kirajzolták, hogy mi lehet belőlem, és egy olyan szakra, amire keveseket vesznek fel, ezek a jegyek nem jogosítottak fel.

Rájöttem, hogy belőlem is kereső lett. Egy olyan, aki majd bolyong végig az életén, és keres valamit, és este nem azt mondja, hogy megint mit találtunk, hanem hogy megint mit nem találtunk meg. Ezért megyek Budapestre, hogy folytassam a reménytelen keresést, hogy mindennap úgy fekédjek le, hogy ma, igaz, nem találtam meg a hettita birodalom fővárosát, sőt, még a nyomait sem, de holnap folytatom a keresést.

A falu paradicsom annak, aki soha nem akarja elhagyni. Minden hely paradicsom, ha nem akarod elhagyni. Minden hely rettenetes, ha el akarod hagyni, de még ott vagy.

Nem az én döntésem volt, hogy menjek, nem is a szüleimé, hanem a képzett munkaerőre való társadalmi igény vitt el onnét, ahol születtem. Én az igény kitöltője voltam, nem volt szabad akaratom, mert az a szabad akarat, amit annak véltem, már egy kiskoromtól belém ültetett vágy volt, hogy más legyek, mert lehet lenni másnak. Itt van egy életmódmodell, és nekem nem kell a többi cigányok és nem cigányok között épp azt az életet élnem, amit ők élnek, hanem nekem ott van valaki és valami, ami vár engem. A szabad akarat az, hogy én is akarom azt, amit a nem szabad akarat feladatként rám rótt.

A kiűzetést.

Hogy lett volna a Biblia, ha ez nem egy eldöntött feladata lett volna Évának, hogy levegye az almát. Hogyan történik meg az emberi sors, ha ez nem lett volna előre lezsugázva.

Kilépni az édenkertből, belemenni a szerelembe.

Amikor elhagyod azt a biztonságot, végre megtalálod a másik felismerésének tudását. Hogy szeretlek.

Kiléptek az édenkertből, egymásra néztek, úristen, te meztelen vagy. Igen, de te is. És akkor nem szégyent élsz meg, hanem azt, hogy de jó, akkor már le sem kell vetkőzni. A szerelem az édenkert felnőtt változata. Elmúltál már tizennyolc? Hát nem, de ettől még lehetek én is benne a szerelemben.

Amikor szerelmes lettem Elvira nénibe, a tanító nénibe, a szomszéd nénibe, az unokatestvérem feleségébe, az osztálytársam anyukájába, akkor csak azt tettem, amit tennem kell a túlélésért. Kinövök a biztonságból, bele a halál fenyegetettségébe és a törekénységbe, elveszítem azt az otthonosságot, ami felhőtlenül tette azt, hogy élet, és keresem a következő kertet, ahol újra kedvem szerint pisálhatok a fák tövében, ahol kedvem szerint kifelek

meztelenül a fűre, ahol megjelenik az, akit szeretek, és minden terhet lesimogatom rólam, amíg én lesimogatom az ő terheit.

A téli szünet azért rosszabb, mint a nyári, mert nem lehet még olyat sem csinálni, hogy ülünk a buszmegállóban azokkal a barátokkal, akik szintén kiűzetésnek élik meg a szünetet. Vagyis visszaűzetésnek a gyerekkor helyszíneire, ahol pont a gyerekkor nincs meg, csak a szülők, akik elveszítették a jó szagukat, azt a tekintélyt, hogy ők ismerik a világot, és ha valaki ránk akarna támadni, megvédenek tőle. Arra a helyszínre, ahol minden régi dolog olyan, hogy idegen, ami meg talán nem lenne idegen, azt átépítették vagy tönkrement. Azok az emberek, akik viccesek voltak, már teljesen az alkohol rabságában sínylődnek, és nem tudnak kimondani értelmes mondatot, csak hajtogatnak valami érthetetlen dühöt, hogy ki miatt baszódott el az életük.

Amikor még gyerekek voltak, azt hitték, hogy egyszer majd megborotválkoznak, vesznek egy tiszta ruhát, átmennek a szomszéd utcába, ahol a Szabó Ilonka lakik, és azt mondják neki, hogy Ilonka, szerelmes vagyok beléd, és kicsit sokat gondolkodtam, hogy mi legyen a sorsunk, de most már biztosan tudom, hogy együtt. És akkor az Ilonka azt mondja, hogy végre benőtt a fejed lágya, és épp erre a mondatra vártam. Holnap eljegyzés, holnapután házasság, különben már terhes is vagyok. Hogyhogy terhes? Kitől? Tőled, mondja az Ilonka, mert a múltkor a kocsmából hazafelé, mikor nem voltak itthon a szüleim, a nagyszüleim meg már meghaltak, akkor bejöttél, és jól megbasztál, és ennek ez lett az eredménye.

Nem hazudsz, Ilonka?

Nem hazudok, mert nem kell. Ha kéne hazudni, hazudnék, de hála istennek, ez most a színtiszta igazság.

De ha most mégis úgy van, hogy hazudnod kéne, mert kell valaki apa a gyerekednek, akkor az, hogy azt mondd, hogy ez a színtiszta igazság, akkor ez lehet színtiszta hazugság is.

Lehetne, mondta Ilonka, de nem az.

Ekkor aztán a Jófej Jóska, mert ez volt a beceneve, elvette Ilonkát, és azóta is neveli a kisgyereket, aki Ilonka elmondása szerint, tőle van.

Nem, ez nem történt meg, mert amikor Jóska, akit a közösség ekkor még jófejnek tartott és hívott is, ezt akarta, akkor többet ivott annál, hogy ezt meg is valósítsa. Meg arra gondolt, hogy az Ilonka biztosan már terhes másától, de azt hazudja, hogy tőle van a gyerek, és ő egy másik ember gyerekét nevelheti egy életen át. S mikor majd Ilonka haragszik rá, mert mondjuk, sokat iszik, és a gyerek már húszéves, akkor jön elő, hogy valójában az ag-

ronómus a gyerek apja, akivel most össze is költözik. Na, és akkor mi vár a Jóskára, hát nem az, hogy szentté avatják, hanem a teljes összeomlás.

Inkább nem ment el, ott maradt a kocsmában a többi haverjával, akik szintén nem mentek el az ő Ilonkájukhoz, hanem maradtak a ház bora elnevezésű italnál, ami hát tényleg a ház bora volt, mert olyat máshol nem lehetett inni. Ez az első poharaknál nehézséget jelentett, de a sokadiknál már olyan volt, hogy de jó bora van ennek a háznak.

Nem volt már ott az a gyerekkor, amiben még otthon lehetett lenni. A templomban éjféli mise és újévi mise és otthon az a hideg, amiből be lehetett a dunyhák alá bújni, az csak hideg maradt a dunyhák alatt is.

És akkor arra gondolt, hogy van a szerelem városa, és oda visszakerül. S persze még nem találta meg a szerelmet, meg a keresésének azért voltak szégyenfoltjai, a találomra kiválasztott és hazakísért lányok, ami miatt az terjedt el róla, hogy neki bárki jó, meg mindenkivel, holott első pillanatban, amikor az iskolai buliról hazafelé mentek, akkor komolyan gondolta, hogy megtalálta. Nem ő tehet róla, hogy nem, és ennek másnap, helyesebben hétfőn, úgy adott hangot, hogy nem szólt ahhoz a lányhoz.

Mindenki így csinálja, mert másképp nem lehet.

Jó, az egyiknél, aki előjött azzal, hogy van fénykép- vagy bélyeggyűjteménye, és megmutatná neki, ha felmenne, ott ő visszakozott, de ez az ajánlat túl gyors és átlátszó volt, és nem tudta, hogy mi lesz azon az úton a lakásban, míg elérnek a bejárati ajtótól a fényképgyűjteményig. Kivel kell találkozni, és mit mond annak az anyukának, aki persze ráadásul még jobban is tetszik neki, mint a lánya, mert hát vele mindent el tudna képzelni, de a lánnyal még a bélyeggyűjteményt sem. Szóval ott azért ő volt, aki visszalépett. Nem, ez a bélyeges irány, ez biztos nem a jó irány.

Akkor lett a táskacipelés.

Amikor meg onnét visszakozott, akkor lettek a csokimikulások. Be kellett látnia, hogy bár megérkezett a szerelem városába, de rendkívül képzetlennek mutatkozott. Mindenkit ügyesebbnek látott magánál. Az osztálytársak szerelmi téren voltak sikeresebbek, a koleszos srácok meg a szexben. Annyi mindent csináltak egy buli után, hogy el sem lehetett képzelni, hogy fért bele abba a kis időbe, ami erre maradt, de belefért.

A szüleim nem beszéltek arról, hogy milyen lesz a félévi bizonyítványom. Én sem beszéltem róla. Mindenki csalódott bennem, főleg az apa, aki tényleg látta bennem a megvalósulást, hogy ez az én fiam, aki azért született,

hogy valaki legyen belőle. Ha valaki rám nézett, és mellém tette az apa gondolatát, látta, hogy zongorázni lehet a különbséget.

De ez még csak az első év, majd év végén és majd jövőre.

Nehéz neki is, mondta egy vendégnek, mert mégiscsak egyedül, meg az új közeg, meg a, meg a, meg a. De hiába várta, és ezt ő már akkor tudta, hogy ez a reménység reményvesztettség lesz. Milyen gyorsan változnak a dolgok, alig hat hónapja még olyan boldog volt, hogy ilyen gyereke lett neki, és hálás volt a sorsnak miatta, s most minden a visszájára fordult. Milyen egyszerűen változnak a dolgok, milyen egyszerűen mondja azt egy orvos, hogy sajnós, ő tudja, hogy senki nem erre számított, de ez egy olyan betegség, ami, és mond egy időszakot, egy számot, hogy hat vagy hét és utána egy mértékegységet, hogy év vagy hónap vagy nap.

Amikor beleűztünk a pusztulás tudásába, onnétől csak egyet akartunk, hogy megleljük újra a nemtudást. Minden erőnköt arra fordítottuk, hogy visszatérjünk a nemtudáshoz. Azért tanultunk, azért akartunk társat az életünkhöz, azért kapáltuk a kukoricát, azért lettünk szerelmesek, azért akartunk családot, azért mentünk a kocsmába vagy a pincéhez, vagy csak a kamrába egy újabb üvegért, azért nyomtuk magunkba azt a végzetes tűt, ami tényleg elkísért utána a halálunkig, mert vissza akartunk térni a nemtudásba. Azért akartunk új házat, új autót, új laptopot, azért vándoroltunk országról országra egész életünkben, azért akartuk látni a számunkra idegen kultúrákat, azért megyünk moziba, azért ülünk a koncerteken, azért főzünk, azért beszélünk, azért szeretünk, hogy visszaszeressük magunkat a nemtudásba. Azért rettegünk, hogy elveszítjük a szerelmünket, mert újra olyanok leszünk, akik tudnak, holott mi a nemtudásban szeretnénk élni, ha lehet, halni is.

Nem vártuk a karácsonyt, hiába volt az, hogy várákozás, meg még hogy nem lehetett húst enni. Nem vártuk, mert nem akkora fát hozott a Jézuska, amekkorát elképzelve, és nem akkor, amikor szerettem volna, hanem huszonötödikén reggel. Nem olyan szaloncukor volt rajta, hogy finom, csokis meg zselés és gyümölcsös, hanem olyan, amit nem szívesen eszik meg az ember, azért persze megettük, és kenyérdarabkákat tettünk a megürült papírba, hogy látszódjon, abban azért még van valami.

Azért kicsit örültem, és kirohantam a konyhába, át a hideg levegőn, be a meleg konyhába. A konyha mindig meleg volt, mert ott sülték a finom ételek, és azért is, mert mindenki ott volt, és ahol mindenki ott van, az már eleve melegség. Felkiáltottam, talán azt mondtam, hogy Édesanyám, megjött a Jézuska.

És mit hozott, kislám, kérdezte az édesanyámnak nevezett néni.

Nem tudom, mondom, mert még nem néztem meg, de amíg aludtam, addig meghozta. Nem gondoltam volna, hogy meghozza, mert annyi helyre kell mennie, de hogy még éjszaka ideért, az azt jelenti, hogy szeret minket.

Mindenkit szeret, mondta az édesanyámnak nevezett néni.

Tudom, hogy mindenkit, de ebből nekünk az a fontos, hogy minket, mert a Jézuska nem olyan, mint a táskáslány volt később, hogy neki egy voltam a mindenki közül, és csak azért voltam én ott, mert nem tudott más odaállni, de amikor odaállt más, akkor az is épp olyan lett, mint én.

Táskahordó.

Nem szerettük a karácsonyt, mert a Jézuska kicsi fát hozott, kevés dísz volt rajta, és nem volt finom a szaloncukor sem, de a legrosszabb az volt, hogy mindig nem azt hozta, amit akartam volna, hanem azt, amit akkor pont nem akartam. Amikor focit akartam, akkor puskát hozott, amikor gitárt akartam, akkor focit hozott.

A Jézuska bajban volt az idővel, mert akkor ért hozzá az akarásom híre, amikor az az akarás már egyáltalán nem volt meg bennem. Lehet, hogy az én akarásom túl lassú, vagy a Jézuska túl messze él.

Kirohantam az udvarra a puskával, olyan volt, hogy dugót kellett a csövébe tenni, és a levegő kilőtte ezt a dugót, de a dugó nem repült el, mert egy madzaggal hozzá volt kötve a puskához. Ráfogtam a testvéremre, mert őt jobb volt lelőni, mint a tyúkokat, és lőttem, de a dugó nem érte el. Akkor eszembe jutott a szuronyos puska, amivel a nagyapa harcolt az oroszok ellen, hogy akkor ennek a puskának a csöve a szurony, és belenyomtam a testvérem arcába. A testvérem nem sírt, csak bement, hogy valaki kösse be, vagy mossa le róla a vért, mert vérzett.

A korábban édesanyámnak nevezett néni kijött, és adott két pofont. Ezért akartam lelőni a testvéremet, mert mindig miatta kapok pofont. Ha egyszer elpusztítom, akkor ez az ok megszűnik, valamint nem kell a szeretetet megosztani közte és köztem, hanem szerethetnek teljesen nyíltan engem, mert csak én vagyok.

Nem, én nem voltam rossz gyerek, mások miatt látszottam rossznak, mert nem azért akartam elpusztítani a testvéremet, hogy meghaljon, hanem csak azért, hogy ne legyen, és engem szeressenek.

Amikor vártam egy fahasábbal az utcán, hogy hazajöjjön biciklivel, akkor csak azt akartam, hogy egyrészt ne legyen közös a bicikli, másrészt ne legyen

közös az anyukánk, mert az anyukánk azért nem tud engem szeretni, mert ott van a testvérem. És ezt mindenki ki tudja számolni, hogy ha a másikra fordítja a figyelmét, akkor az az idő kiesik az egyik szeretéséből. Amikor aztán a testvérem elköltözött egy másik városba tanulni, akkor végre egyedül maradtam. Na, akkor persze szerethetett volna az anyukám, de akkor már én nem tartottam igényt erre a szeretetre, mert nem kell olyan szeretet, amit jobb híján kapok, mert a jobb elköltözött tőlünk. Engem ne simogasson meg a mama azért, mert mást nem tud megsimogatni, legfeljebb a macskát vagy a kutyát, ha kint vagyunk az udvaron.

Különben nem is akart megsimogatni, mert a gyereket az életre kell nevelni, a Bibliában is benne van, hogy szigorúan fogni, főleg ha fiú, mert neki aztán helyt kell állnia. Én voltam a családban a társadalmi nem, holott én a társadalmi igenre vágytam. Hogy dédelgessenek, mert kislánynak szeretett volna az anyukám, akkor mért nem bánik velem úgy, hogy kislány vagyok. Még csak épp le lettem vágva a köldökzsinórról, és már le is sírta a testem, mert fiú vagyok.

Azért nem szeret az anyukám, mert fiú lettem, nem azért, mert van egy testvérem. Vagyis azért is, mert a testvérem is fiú, és még egy fiúra nincs szükség. A fiúk nem kötődnek úgy a szüleikhez, mint a lányok, szóval ez azt jelenti, hogy nem lehet rájuk számítani. Ha öregek lesznek, akkor meg elidegenednek az unokáiktól. A lány marad benne a családban, és én lettem volna ez a lehetőség, de én becsaptam az anyukámat, mert kilenc hónapig úgy viselkedtem a hasában, hogy kislány vagyok.

Teljesen más terhesség ez, mint az előző, mondta a szomszéd néninek, biztos azért, mert ez kislány. A szomszéd néni mondta, hogy biztosan, mert ezt a tényt ő is így tudta. Lettem végül egy kisfiú, aki már a születésével borítékolta az elhagyott szülőket. Mert egy fiú az rendben van, de kettő, az mondhatni isten csapása.

És született vala akkor a dombokon túl, messze attól a vidéktől, ahol éltek, egy kisfiú, aki maga volt a csalódás. Csalódott az apukája, mert nem hasonlított rá, csalódott az anyukája, mert fiú lett, és csalódtak a rokonok, mert mindenki mást várt.

Egy olyan meglepetést, ami nem jött el.

Egy kisgyerek csak kisgyerek, nem menti meg a családot a szegénységtől, mert nincsenek olyan törvények, ami miatt ez a család több társadalmi adományban részesül. Legfeljebb, ha lenne egy harmadik, akkor azért lenne jó, hogy van második, mert a harmadik után jár külön juttatás, de a máso-

dik csak arra szolgál, hogy lehessen harmadik, az első meg eleve az első, az tényleg akarva lett, hogy legyen.

Az a kisgyerek, akire most gondolok, nem mentette meg a házasságát a budapesti szülőknek, csak fokozta az egymás iránti gyűlöletet. Úgy beszéltek róla, hogy született egy gyerekem, mondta a munkahelyen a férfi. Hát mekkora öröm, mondja egy munkatárs. Mire a férfi csak annyit mond, hogy nem attól, akit szeretek. Mert nem a feleségét szerette, és biztos a felesége sem szerette őt, csak néha lefeküdtek egymással, de nem gondolták, hogy a nő teherbe is tud esni. Valahogy az volt a fejükben, hogy ha nem szeretjük egymást, csak úgymond biológiai okokból fekszünk le, akkor a terhesség ki van zárva, mert a legjobb fogamzásgátlás a nemszeretés.

Mert nem meddő férfiak vagy nők vannak, hanem meddő párok.

Nem vártuk a karácsonyt, azt vártuk, hogy elmúljon. Egy kordbársony nadrágot kaptam, a nagymama meg is varrta a derekánál, mert lecsúszott volna rólam. Az átlagméret sokkal vastagabb volt, mint én. Mi lesz, ha beteg leszel, ezt még mondta a nagymama, mit fogsz akkor lefogyni, a csontjaidat?

Szerettem soványnak lenni, mert az olyan, hogy törékeny, és a törékeny szerethető. Vártuk, hogy elindulhassunk a háromórás buszhoz, hogy magunk mögött tudjuk ezt a falut, hogy robogjunk arra, amerre a szeretés van. Mert Budapesten biztos szeretik ilyenkor egymást. A karácsony arról szól, hogy ilyenkor nem számít érzélgősségnek, ha kimutatják a szeretetet.

Elmaradnak a földek, amik alig látszanak, mert már háromkor majd-nem sötét van, és teljesen sötét, amikor öt után végre beér a vonat is. Végre itt vagyunk, azt gondoltam, azok is ezt gondolják, akikkel együtt utaztam. Hogy végre kiléptünk abból a hidegből, ahová a téli szünet űzött, végre visszaléphetünk a melegbe, oda, ahol ezen a napon a családok nagykanállal habzsolták a szeretést, és van központi fűtés.

Rossztanuló vagyok, mert nem szeretnek a tanárok. Azért nem szeretnek a tanárok, mert rossztanuló vagyok.

Melyik volt előbb, a rossztanulás vagy a nemszeretés?

A nemszeretés, mert engem nem lehet szeretni, mert nem úgy viselkedek, ahogyan egy faluról városra engedett gyerekeknek viselkednie kell. Azt hiszem, nekem is jár minden olyan, ami a budapesti osztálytársaimnak jár, holott nekem az nem jár, mert azt én a múltammal nem érdemeltem ki. Más szerep van nekem osztva, és ez nem a csibész szerepköre, hanem a jó magaviseletű, a szorgalmával kitűnő gyerek szerepe.

Azért van ez ajánlva, mert ezt a szerepet el tudom játszani. Mert én nem tudok arányosan rendbontó lenni, mert bennem van a vidék nyersessége. Ha én tréfásnak hiszem magam, tulajdonképpen bunkó vagyok, ráadásul ezt még észre sem veszem. Ezt valaki mondta nekem. Az egyik tanár, aki még véletlenül sem akarta, hogy én megkapjam azt a szerepet, ami, ha nem is a főszerep az osztályban, de legalább olyan, ami közvetlen a főszerep után van írva.

Nem, én nem lehetek jelentős szereplő.

Én a betlehemes játékban az egyik pásztor vagyok, akinek csak két mondata van, de a fellépés előtt egyet még elvesznek, és odaadnak a budapesti pásztoroknak.

A tanárok óriásiak, fölém magasodnak, amikor én megyek össze, a rossz dolgozatom a kezemben, egyes, kettős, nullás, elvesztettem, nem érdekel, nem vagy te senki, rossz vagy, egy megátalkodott, belőled bűnöző lesz, Amerikában már drogos lennél, te elárulod a fiatalságot, méltatlan vagy.

Mire?

Mindenre.

Ott magasodnak fölöttem, és én egyre kisebb leszek. Egyszer a kollégium igazgatója nevelési célzattal egy idősebb diákot állít mellém, már egyetemista volt. Úgy beszél velem, hogy a szája sarkán habosodik a nyál. Közgázra jár. Fontos ember lesz belőle, már abból is látszik, hogy mentorként mellém lett rakva, egy olyan gyerek mellé, akitől mindenki többet várt, az apukája is, nem csak a tanárok. Görnyedt a háta, nem jár farmerben, mert olyan típus, mint a tanárok, ezért is lehetett belőle mentor.

Ivánnak hívják.

Eddig még nem ismertem Ivánt, mert a faluban senki nem merte volna a gyerekét egy orosz katonáról elnevezni.

Iván arról beszélt, hogy milyen a szex, miből áll. Elmondja az előjátékot például, hogy hová kell nyúlni. Olyan, mintha ez is egy tantárgy volna az egyetemen, hogy politikai gazdaságtan, történelmi materializmus, szex. Biztos nem volt neki szerelme, mert akkor nem beszélt volna róla, vagy nem így. Én nem voltam még ott, hogy erről így beszéljek, főleg Ivánnal. Az önkielégítést hozta fel. Én akkor olyat nem csináltam, meg szégyelltem is, ha eszembe jutott, mert szerelmes akartam lenni, és azt akartam, hogy valaki szeressen, és akkor ebben nem volt még ilyen dolog benne, sőt, épp ellenkező oldalon volt. Ha eszembe jutott egy olyan lány, akivel lehetne olyan,

hogy szerelem, az nem jutott eszembe, hogy az érintésen túl még valamit lehetne csinálni.

Azt mondta, hogy nyugodtan csináljam, az nem bűn.

Elgondolkodtam a bűn fogalmán, hogy mit lehet bűnnek tekinteni, inkább úgy, hogy mi mindent lehet. Eszembe jutott az a lista gyónás előtt, ahonnet ki lehetett nézni, hogy mennyi minden rosszat követtünk el életünkben.

Néztem a mentorom habosodó száját. Olyan volt, mint egy felizgatott nemi szerv. A nyelve lefetyelt ebben a habtengerben. Undorodtam tőle, de nem mertem megmondani, mert azt gondoltam, az a tanár, aki rám állította, ha elmondom, ki fog rúgatni.

A kirúgás réme volt a permanens félelem.

Engem ebből az iskolából, ebből a kollégiumból ki fognak rúgni, és akkor a bennem csalódott apa nem azt mondja, hogy majd másik iskolában, hanem hogy alkalmatlan voltam erre a dologra. Ő félreértette azt, amikor olyan sokat olvastam, meg olyan álmokat szőttem, amilyen álmokat a faluban senki sem, de valójában az csak egy félreértés volt a részéről, a részemről meg tényleg csak álmodozás, mint egy mesében, amikor a szegényember harmadik fia azt gondolja, hogy megszerzi a királylány kezét, vagyonát, valamint az újdonsült apósa fele királyságát.

Ha kirúgnak, akkor mehetek vissza oda, ahonnan szünet után végre eljöhettek, de immáron egy örök szünetre, ami az egész életemet jelenti. Lehet majd néhány haverom azok közül, akik szintén visszakerültek, mert orvosira akartak menni, de harmadikra sem sikerült. Biztos a zsidók miatt, a szülei ezt mondták, akiknek már az ükapjuk is zsidó, ráadásul orvos volt. Vagy a könyvtáros lánnyal, aki már hozzáment az előnytelen férfihöz, és nem is álmodozik az angol szakról, ahová eredetileg készült. Vagy a kertészetit végzett unokatestvérem, aki visszakerült, pedig ő már tanított is az egyetemen, de nem kellett Budapestnek ez a nagy tehetség. A kudarcát persze kénytelen borba önteni, és a borral együtt visszainni magába. Aztán ott van a Laci, aki ágazatvezető lett a szövetkezetben, mert különben neki volt diplomája, de csak olyan állást kaphatott, amihez elég lett volna egy technikum is. Ő is egy csalódott ember, ezért is ivott annyit. Vagy a Lapi, aki idegenvezető volt, de annyi pénzt loptak mindig a csoportoktól, hogy ez hozzásegítette ahhoz, hogy mélyebben elgondolkodjon az életéről. És ez hozzásegítette ehhez a társasághoz, valamint az alkoholhoz. Vagy a Jóska, aki őstehetség volt, mert úgy festett, mint azok, akik az avantgárd előtt éltek. Mindent meg tudott festeni, még egy harmatot is a virágon. És a Karcsibácsi, aki a Jóskát is ta-

nította, de az őstehetségeken nem fog a tanítás, mert azt hiszik, tényleg úgy kell harmatot festeni, pedig a Karcsibácsi annál jobban tudja, mert ő profi. Ő festi a boltokra a feliratot is például. És akkor még ott van a Gyuszika, hát utál tanítani, mert ő is mélyebben gondolkodik, mint az átlag, és itt a mélyebb gondolkodás együtt jár azzal, hogy belátod a kudarcodat. Akkor még ott van az a fickó, aki verseket ír, persze ki szeretné ebben a faluban őt, hát senki. A városban meg a befutott írók elállják az útját, mert nekik az az érdekük, hogy más ne fusson be.

Visszakerülök, és velük leszek majd naphosszat, az elején csak munkaidőn kívül, később, mikor elveszítem a munkám, akkor már munkaidőben is, és olyanokkal is, akiket nem lehet felsorolni, mert olyanok voltak, mint a székek vagy az asztalok a kocsmában. Állandó bútordarabok, olyanok, amilyenén én is váltam, a budapesti tanárok és az apám rosszindulata miatt.

Elfogadtam a mentort, mert rettegtem a visszaköltözéstől.

Arról beszélt, hogy mindenki önkielégít, a házások is. Mert a feleségüknek nincs mindig kedve lefeküdni velük, és akkor félrehúzódnak, míg az asszony eteti a gyereket, ők gyorsan kiverik a faszukat. Ivánnal együtt lenni tényleg olyan volt, hogy utána arra gondolni, hogy még szerethetek egy lányt, és ő is szerethet engem, szinte elképzelhetetlen volt. Akár egy kutató, akinek elfogyott az oxigénje valahol a tenger mélyén, és most oxigén nélkül próbál felkapaszkodni a felszínre. Nem biztos, hogy sikerül, ráadásul mennyi gonosz állat feni rá a fogát.

Visszatértem a szünetről, és belemehettem abba a világba, ahol nekem egyelőre semmi jó nem termett, de legalább voltam ott, ahol biztosan nem akartam lenni. A szünet, ami minden gyereknek a megváltás volt, nekem az évközi büntetés volt, hogy megint lennem kell ott, ahol nem akarok lenni. Az, ami másoknak a jó volt, nekem az lett a rossz. És itt jött létre egy olyan fúzió, amelyet csak a legszemetebb vállalatok és pártok kötnek, hogy a jóra rá lett akasztva a rossz, hogy nekem a jó mindig a rosszal jár együtt, mert igaz, hogy kiszakadhatok a munkából, a tanulásból, igaz, hogy ott hullámszik mellettem a tenger vagy a Kárpátok hegyvonulata, de az, akivel ezt érdemes lenne átélni, pont nincs ott. Nekem soha nem lesz jó, gondoltam, és akkor már jobb a rosszban benne lenni, mert arról tudom, hogy rossz, nincs benne semmiféle csalás.

A nemmegvalósulást cipeltem magamban, és azt az érzést, hogy nekem soha nem lesz olyan, hogy jó. Mentem a kis földalattin, és néztem magam az ablakban, mert az ablak, mert alagútban loholt a szerelvény, tükör volt.

Néztem magam, hogy jól nézek-e ki. És azt akartam mondani magamnak, hogy jól, és nem vagyok gonosz, én jót akarok. A tanárok a gonoszak, és az Iván, aki olyanokat mond nekem, amire én még nem vagyok felkészülve. És az a gonosz, aki kitalálta az Ivánt, és az osztálytársaim szülei gonoszak, akik úgy néznek rám, mint egy rezervátumból menekült indiánra, és szánnak, és a szánalom miatt étellel kínálnak, és kérdeznek tőlem valamit a szüleimről, a gyerekkoromról, de én nem tudok mondani semmit, mert én csak indiánul tudok.

Nézek rájuk, és vörösödik az arcom, megpróbálok megszólalni ezen az idegen nyelven, de elvétem a ragozást, nincs egyeztetve az alany és az állítvány. De a fölém magasodó felnőttek megértők, mert van bennük megfelelő mennyiségű szánalom és együttérzés. Így tudnak könnyíteni a lelkiismeretfurdalásukon, hogy miattuk élünk rezervátumban, hogy miattuk veszítettük el a törzs lakhelyét, hogy miattuk lettek alkoholisták a férfaiink, és miattuk szorulunk rá az általuk küldött élelmiszersegélyre és persze a rossz iskolákra.

Mert ki akar a rezervátumban reménytelen sorsú indiánokat tanítani?

S amikor végül kikerülünk onnét, akkor mindenki csak arra vár, hogy visszakerüljünk, mert csak olyanokat tartanak meg, akik elfogadják, hogy ők szolgálai lesznek ennek az új világnak. Aki szabad indiánként akarja élni az életét, azzal leszámolnak. És a leszámolás eszközei a gimnáziumi tanárok. Rájuk van bízva, hogy eldöntsék, ki maradhat, ki meg nem.

És én be lettem sorolva a nemmaradók közé.

És az apukám is olyan, hogy hálás a nagy fehér emberektől való karácsonyi csomagokért, és hálás, hogy megpróbáltak nekem más sorsot nyújtani a nagy fehér városban. De ha nem felelek meg ennek az elvárásnak, akkor vissza kell jönnöm. Talán majd a gyerekeimből lesz olyan, aki be tud illeszkedni, és lehet belőle akár nagy fehér főnök is, de akkor már persze elfelejti, hogy honnan származik, csak a rezervátumban élők emlegetik. Hát, emlékeztek, ő is egy volt közülünk. Ő a jópélda. Sokáig azt gondoltuk, hogy azért ő egy szegényfolt Galilea testén, de ma már megesszük a testét, és megisszuk a véréit, mert isten.